

NÚRIA
MORERA

EL DESORDRE
DELS COSSOS

XXXVII PREMI DE NARRATIVA RIBERA D'EBRE

Notes de Color — 104

EL DESORDRE DELS COSSOS

NÚRIA MORERA PEDROLA

XXXVII PREMI DE NARRATIVA RIBERA D'EBRE

Cossetània
EDICIONS

Aquesta obra ha estat guardonada amb el XXXVII Premi de Narrativa Ribera d'Ebre.
El jurat el formaven Raquel Estrada, Judit Florenza,
Jordi Montagut, Rosa Maria Pros i Sílvia Veà.

Editat amb la col·laboració de:

Ajuntament
de Vinebre

Primera edició: juliol del 2020

© del text: Núria Morera Pedrola

© d'aquesta edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977602591
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: 3 × Tres

Impressió: Romanyà Valls, SA

ISBN: 978-84-9034-970-0

DL T 498-2020

ÍNDIX

Pròleg, per Núria Grau..... 9

CICLÀMENS I PENSAMENTS

Amb els peus al fang..... 13
Desgràcies alienes 21
Wonderful tonight..... 27
Fotografia en sèpia..... 33
Metamorfosi..... 41
Rostres del passat..... 53
Bombolles 65

GERANIS, CLAVELLS I PETÚNIES

Casella de sortida..... 77
Cicles irregulars 89
Plorar no et farà lletja 101
Teories absurdes 111
Trets familiars..... 121
Aparences 131
Cuirasses 139
Isòbares de baixa pressió 147

FLOR DE NIT

Herències 159
Cants de sirena 171

A la Mar i al Pau

«Una sola palabra: entropía.
Todo lo que nace muere.
Cuando nacemos empezamos a morir.»

José Luis SAMPEDRO

DESORDRE I LITERATURA

Des del segle XIX científics i filòsofs coincideixen a dir que sempre hi ha un ordre dins del caos, que malgrat certs desajustos un sistema —social, per exemple— pot funcionar adequadament. Alhora, però, les lleis de la física afirmen que els cossos, la matèria, tendeixen al desordre al llarg del temps. La novel·la que teniu a les mans ens apropa a aquests punts de fricció, als doblers de la realitat que no són evidents a la llum del dia, als revolts de la vida que una primera capa superficial sovint ens amaga.

L'any 1960 Thomas Pynchon publica un relat titulat *Entropia*. Segons la crítica, reacciona als plantejaments que denuncien l'allunyament entre dues cultures, la humanística i la científica. En realitat, l'entropia ha estat un tema central i que ha format part de la literatura des dels inicis de la narrativa moderna del segle XX. Joseph Conrad, David Herbert Lawrence o Virginia Woolf van aprofundir en el desordre material o vital com a metàfora d'un món en decadència irreversible.

En els anys 60 del segle XX, també, Claude Lévi-Strauss fa servir el concepte d'*entropologia*, és a dir, l'entropia aplicada a l'antropologia, a la ciència que estudia l'home de manera integral. Es comença a estudiar, doncs, la termodinàmica humana. Així, per extensió, un entropòleg és qualsevol escriptor que utilitzi les idees verbals d'entropia i desintegració. En realitat, tot l'art modern i postmodern investiga qüestions d'aquesta temàtica inherent a l'espècie humana.

Pensem en la trilogia de les antiutopies: *Un món feliç* d'Aldous Huxley, *1984* de George Orwell i *Fahrenheit 485* de Ray Bradbury. La

literatura de l'entropia ha trobat el seu màxim exponent en la ciència-ficció. En la seua última novel·la (*Illu*), Huxley escriu: «Es pensa que és una cosa única i meravellosa al centre de l'univers. Però, en realitat, no és més que un retard lleuger en la marxa de l'entropia en curs.» En la narrativa actual, tot paradís ja és irremeiablement perdut per definició. Hi ha matisos en el terreny dels grisos per descriure una realitat delicada i complexa, però entre els blancs (utopies) i els negres (distopies) hi ha molts pegots que destrueixen vides, que poden ser reconstruïdes o no...

Aquesta novel·la no ens porta a la ciència-ficció, sinó que toca molt de peus a terra. De fet, avui dia ja som tots conscients que la realitat pot superar qualsevol construcció literària imaginable. El caos, en definitiva, és el que fa possible l'art en majúscules, el que ens permet apreciar la bellesa de les petites coses. Sense l'ombra no és possible la llum. La foscor és la que fa esdevenir més brillant la claror. Així mateix, aquesta lectura us farà més evident la vida. Il·lumineu-vos.

Amb *El desordre dels cossos*, Núria Morera construeix una veu literària pròpia, clara i molt expressiva, que posa sobre la taula amb naturalitat temes contundents de la nostra societat. És una veu necessària en el panorama actual, perquè parla sense complexos des d'un punt de vista femení i ens presenta uns personatges plens de veritat i d'emocions reals.

La història ens presenta el recorregut vital d'una noia marcada per un gran enigma familiar. Mentre veiem l'evolució de la protagonista, ens sorprenem amb les sentències dels seus amics propers i també ens emocionem amb les experiències, sobretot, de les persones que l'envolten en el seu entorn de treball en un centre de drogodependències.

En aquest camí, ens hi acompanyen una banda sonora especial, que ha marcat els seus records i que ens transporta a referents musicals compartits, i les seues flors, que —tot i que una flor no fa estiu, ni dues primavera— ens retornen d'alguna manera a l'ordre de la natura.

NÚRIA GRAU
Correctora editora

Ciclàmens i pensaments

AMB ELS PEUS AL FANG

Els morts no tenen intimitat. Sovint ho havia sentit dir, a casa. En aquell moment, però, no intuïa fins a quin punt aquella sentència li esclataria de ple, com una bomba llençada amb precisió mil·limètrica.

Li feien mal, però no havia dubtat de posar-se-les. Al cap i a la fi, era el que a ella li hagués agradat. Negres i sòbries. Elegants i amb una mica de taló. Ben enllustrades, Paula; portar-les de qualsevol manera fa deixat. Cada diumenge que l'acompanyava a missa li passava revista al calçat.

Avui no la volia decebre i les havia deixat ben polides. S'havia posat el vestit i abric negre, i recollit els cabells castanys a consciència. Que guapa estàs quan t'arregles, Paula. No entenc la mania aquesta que tens d'anar sempre de qualsevol manera, amb aquests mocadors que treus de no-sé-on i despentinada com si t'acabessis d'aixecar del llit.

Durant el trajecte fins al poble, tot de records li anaven desfilant pel cap. La seva àvia havia estat una figura important els seus primers anys de vida. En aquell mateix indret on havia passat els estius quan era una nena, avui li diria l'últim adeu. Encara no se n'havia fet a la idea. L'havia vist feia quinze dies i res feia presagiar aquest desenllaç ràpid i fatal. El que en un inici semblava un refredat, s'havia anat complicant fins a derivar en una septicèmia que no havia pogut superar.

Havia sortit amb temps de casa, tenia gairebé una hora de camí i el volia fer sense presses. El Lluc no la podia acompanyar. Millor. No

tenia ganes de sentir ni de parlar amb ningú. I menys encara haver de suportar els seus marrons de feina. Ni parlar-ne.

Que sonessin els vells compactes durant el viatge no era casualitat, la veu d'en Freddie l'acompanyava sempre que realitzava el trajecte. Aquelles cançons tenien el poder de fer-li reviure els seus estius més feliços. A mesura que la melangia l'atrapava anava apujant el volum de la música, fins a acabar cantant a crits els *Somebody to love*¹ i *Bohemian rhapsody*² que se sabia de memòria i que tantes vegades li havien salvat la vida. Era la seva particular manera d'ensordir els pensaments negatius que se li presentaven en espiral una vegada i una altra.

Estava convençuda que, el de l'àvia, no seria un funeral qualsevol. Havia estat una dona devota, de fortes conviccions cristianes. Provenia d'una família adinerada del poble molt lligada a l'Església. Durant tota la seva vida havia col·laborat de manera activa en els actes litúrgics i les donacions de la família també eren conegudes entre els veïns.

Les indicacions de la mare havien estat clares. Deu minuts abans de les dotze a l'església. No arribis tard, si us plau, Paula. La missa començarà puntual. Va desviar un moment la vista al rellotge que tenia sobre el reproductor musical. Just a temps.

En els últims quilòmetres de camí va decidir apagar la música. Necessitava recompondre's abans de fer acte de presència. El sol d'aquell dimecres de finals d'octubre l'escalfava de manera amable; els colors ocres dels camps i la visió dels presseguers despullats als dos costats de la carretera li indicaven que ja estava apunt d'arribar.

Va aparcar a la plaça on hi havia la Casa Gran, la dels seus avis. Des d'allí s'encaminaria fins a l'església. Calia no badar; si arribava tard la mare li ho recordaria durant la resta de la seva vida.

Tal com s'esperava, l'església estava abarrotada. Cares conegudes s'estaven dretes a banda i banda del passadís que l'encaminaria cap al primer banc. Recorda, Paula, les dones a la dreta i els homes a l'esquerra, li havia dit la mare. Per què coi havia de ser diferent a cada lloc, aquest refotut protocol?

1

2

Arribada ja al primer banc de la dreta, la mare li va fer un lleu senyal amb el cap perquè s'assegués al seu costat. Mentre seguia les seves indicacions va constatar que tota l'elegància que s'havia posat a sobre resultava d'anar per casa al costat de la seva mare i de la gent que l'envoltava. Què hi farem... Per això ella era l'ovella negra de la família, la que per una orella li entra i per l'altra li surt, com deia l'àvia.

El seu pare i un cosí de l'àvia conformaven la representació masculina del cap de dol. Al banc de l'esquerra, és clar. La Teresa, la mare de la Paula, havia esdevingut filla única des que el seu germà va morir feia ja més de vint anys. L'àvia no acostumava a parlar-ne gaire, del tiet. Aquests ulls que tens, Paula, Déu meu, aquests ulls. Recordava la veu de l'àvia. Són ben bé iguals que els d'ell, sospirava de tant en tant.

A les dotze en punt les campanes van iniciar el seu repic característic per a l'ocasió. Toquen a morts, filla. També allí li havien ensenyat a desxifrar el seu codi.

Tan bon punt es va fer el silenci, les restes de l'àvia van ser transportades fins al peu de l'altar acompanyades del mossèn i de tres més vinguts dels pobles veïns. Com havia de ser, és clar. Tot aquell ceremonial encara li posava els pèls de punta. Les espelmes i l'olor d'encens li produïen cert mareig, que dissimulava tapant-se el nas amb el coll de l'abric aixecat. No podia estar-se quieta i anava alternant el pes del seu cos d'un peu a l'altre. El fred se li calava als ossos i la distreia dels seus pensaments. Ni les estufes de gas instal·lades a banda i banda arribaven a aportar un bri d'escalfor.

La relació amb l'àvia s'havia anat refredant des que el seu tiet va morir. Ja s'havia convertit en una adolescent, i la idea de passar els estius amb ella, que des de llavors havia intensificat les seves visites a l'església, no li feia gens el pes.

Res del que la Paula feia o decidia no semblava ser mai del gust de l'àvia. Sempre amb les mateixes cantarelles. I això que fas, Paula, és una feina? No ho entenc; de tot en dieu treballar, avui dia. Amb els anys ella va aprendre a no immutar-se amb els seus comentaris. Era inútil.

D'alguna manera, però, trobaria a faltar les seves sentències llençades sense miraments, com dards emocionals destinats a burxar-la de manera constant. Haver tingut una àvia com la seva li conferia una pell dura

i resistent i l'havia ajudat a enfrontar-se als entrebancs d'una manera més estoica. Vinga, va, espavila, Paula. Això no és res. Així ho arreglava tot, ella.

Una hora i deu minuts després de l'inici de la missa, el mossèn la va donar per finalitzada. Ara tocava restar allí plantada perquè tots els assistents poguessin donar-los el condol. Persones que recordava conèixer li encaixaven la mà i d'altres directament li feien dos petons. Semblava que el cerimonial no s'hagués d'acabar mai.

Quan els últims assistents a l'acte desfilaven camí del carrer, el mossèn se'ls apropà:

—La senyora Dolors va deixar instruccions de com volia que se celebrés el seu funeral. Ja sabeu com li agradava tenir-ho tot programat, a ella. Si volen fer el favor d'acompanyar-me, jo aniré passant cap al cementiri amb els nois de la funerària.

—Deixo el cotxe aquí mateix. Coi de temps. Encara ens plourà i tot. Afanyeu-vos, va... —Havien aparcat a la porta i el pare, impacient, les va fer baixar del cotxe.

El panteó familiar estava situat al bell mig del cementiri del poble. On si no? Era una estructura sòbria, de color crema, amb una creu al capdamunt. El mossèn i els operaris de la funerària ja els esperaven.

El mossèn s'estava plantat, prement amb força un llibre que duia a les mans. Els rebé amb un lleuger cop de cap i un somriure sec.

—Bé, no cal que us recordi com n'era, de devota i practicant, la senyora Dolors. —Va fer una pausa per escurar-se la gola.— Fa dinou anys que soc mossèn al poble i podríem dir que era una bona fidel i amiga. —Els va mirar un per un per després dirigir la mirada al terra i, després de tocar-se una vegada i una altra l'alçacoll, va continuar:— Quan portava quatre anys exercint aquí, la teva mare em va encomanar una tasca una mica especial. —Va alçar els ulls del terra, ara mirava la Teresa.

—Mossèn, si us plau, pot anar al gra? Ens plourà d'un moment a un altre —va etzibar el pare.

—Sí, disculpi, senyor Joan, intentaré ser concís. —De nou, mentre premia el llibre amb les dues mans i mirava la mare de la Paula, va continuar:— Com us deia. El mes de setembre de 1999, la teva mare em va fer venir aquí mateix on som ara per realitzar un ofici molt especial.

La Teresa es va agafar al braç del Joan mentre mirava fixament el mossèn.

—Quina mena d'ofici, mossèn? —va preguntar la Paula, al costat de la seva mare.

—La senyora Dolors volia donar sepultura al seu fill, el Jaume, que fins llavors havia estat enterrat lluny seu. Només jo la vaig acompanyar aquell capvespre de setembre. Vaig oficiar una petita cerimònia i, des de llavors, les seves restes descansen aquí. —El mossèn va assenyalar el nínxol del centre del panteó. No hi havia ni una inscripció. Només la presència d'unes flors ja marcides al davant podien donar a entendre que hi descansava algú.

—Mossèn, si us plau, això que diu no pot ser... —La Teresa parlava en veu baixa i ara s'agafava amb les dues mans al braç del seu marit.— El meu germà va morir fa vint anys en un accident i no en vam poder recuperar les restes. La meva mare... ella... ella no ens hagués amagat una cosa així. —La Teresa intentava mostrar convicció amb la seva veu, però l'última frase la va pronunciar arrossegant les síl·labes, com si ella mateixa posés en dubte el que acabava de dir.

—El tiet Jaume està enterrat aquí? —La veu de la Paula, entretallada, va provocar que el mossèn desviés la mirada cap a ella.— Ens vol dir això, mossèn?

—Estic al·lucinant. I per què no ens en va dir res? —Era el pare qui, tot sortint del seu astorament, interrogava el capellà.— Ens ho pot explicar, si us plau? —va continuar, exigent.

—Fins on jo sé, el Jaume era enterrat al cementiri de la ciutat on va viure els últims anys de la seva vida. Quan va morir, la vostra àvia es va assegurar que allí rebés sepultura cristiana. Jo encara no exercia com a mossèn aquí al poble. Desconec els motius pels quals no va organitzar el trasllat de les restes en el moment de la seva mort. Ho sento. —El mossèn mirava la mare fixament, la seva veu sonava sincera i pròxima.

—Continuï, mossèn, si us plau —va dir la mare, pàl·lida—. Ara mateix no puc entendre res.

—Comprenc el trasbals. A mi tampoc em resulta fàcil, però era l'última voluntat de la Dolors ser enterrada juntament amb les restes del Jaume. —La Teresa no podia contenir les llàgrimes mentre el mossèn la mirava i continuava el relat.— Ella sabia que, en el moment en què

morís, vosaltres coneixeríeu aquest secret que havia guardat amb zel. Sento ser jo qui us n'hagi hagut de donar la informació.

—Això sembla una broma de mal gust, mossèn. —El pare, visiblement nerviós, prenia la paraula mentre mirava la seva dona.— Déu n'hi do amb la teva mare, Teresa, fins l'últim dia una capsa de sorpreses, eh? Quins collons!

La Paula no aconseguia dir res. El que havia de ser un comiat íntim al cementiri s'havia convertit, sense cap mena d'avís, en un desconcert total i absolut.

—Ja n'hi ha prou! —El pare de la Paula va prendre la iniciativa.— Feu el que hagueu de fer, però ja no ho allarguem més —va dir mirant els nois de la funerària.

Els dos nois van assentir i es van dirigir a l'interior del panteó per efectuar els treballs pertinents.

—Joan, vull sortir d'aquí —va suplicar la Teresa al seu marit.

—Anem a seure a fora, doncs —va dir mentre giraven cua.

La Paula hagués seguit de bon grat els seus pares. En aquell moment, si l'haguessin punxat, no li hauria rajat la sang. Alguna força estranya li mantenia els peus clavats al mateix lloc on havien rebut la notícia, i, mentre es mullava amb la tímida pluja que començava a caure, no podia apartar els ulls dels homes que feinejaven a l'interior del panteó.

El silenci del moment va ser trencat pels cops de martell que colpejaven la capa de pintura, guix i maons del nínxol central.

Els operaris anaven avançant cap a ella d'esquena, per sobre la runa que havia anat caient al terra mentre estiraven la caixa, que, segons el que els acabaven d'explicar, havia de contenir les restes del tiet. Van deixar la caixa al centre del panteó. Al capdamunt, en una placa metàl·lica s'hi podia llegir el nom: Jaume Costa i Miró. No s'atrevia ni a parpellejar.

—Paula —el mossèn s'hi va adreçar—, serà millor que vagis a fora a esperar amb els teus pares mentre aquests senyors fan la seva feina. Quan tot estigui a punt us avisaré.

—Ah... bé... d'acord. Sí, millor —va balbucejar, com si despertés sobtadament d'una hipnosi.

Es va encaminar fins a l'altra banda de la tàpia de pedra del cementiri. Allà, asseguts al banc de l'entrada de la petita ermita, els seus pares estaven arrecerats de la pluja, cada cop més intensa.

El pare fumava tot mirant al terra amb els colzes clavats als genolls. La mare, asseguda al seu costat, s'estava quieta amb els punys closos.

Es va asseure al mateix banc. No s'atrevien a badar boca i es limitaven a mirar com queia la pluja. En aquell moment s'hagués fumat totes les cigarretes que el seu pare duia a la butxaca de la camisa. Passats uns minuts que van semblar una eternitat, el mossèn va reaparèixer.

—Quan vulgueu, si sou tan amables, procedirem al sepeli. —Mirant al cel, va afegir:— No ens hi allargarem; sembla que el temps s'enreda.

De nou al panteó, la caixa amb les restes de l'àvia i del tiet estava situada ja dins el nínxol per rebre sepultura. El que quedava de la caixa que havia contingut les restes del tiet cremava dins un bidó a uns metres de la porta d'entrada.

—Tal com era el seu desig, hem col·locat les restes del Jaume juntament amb les de la Dolors, per al seu descans etern. Si no hi teniu inconvenient procediré a la lectura del text que la Dolors va triar per ser acomiadada d'aquest món.

—Faci, faci, mossèn —va indicar el pare de la Paula, mentre subjectava la Teresa—. Acabem-ho, si us plau.

El mossèn va realitzar un petit gest amb el cap per indicar als nois que procedissin a tapar el nínxol i, tot seguit, va obrir el llibre que duia a les mans per llegir el text.

Un tro sord precedí la lectura. La Paula es va estremir. Va abaixar la vista als peus.

Merda, que poc t'ha durat l'enllustrada! Va sospirar resignada. Si és que no es pot anar tranquil·la per la vida... Tot just et despistes ja tens els peus al fang, beneita.